

739

Anul XXXIII.

Arad, 417 Ianuarie 1909.

BIBLIOTECA
PROTEȘTEȘTI
Dr. GH. CIUHANU
ARAD
Nr. 1.

REDACTIA:
și
ADMINISTRAȚIA:
Anul nroza Nr. 2
colii și cores-
pundențe pentru pu-
se se trimit re-
dațiunii.
arse, inserțiuni
m și taxele de
ment se trimit
nistratiunii ti-
fiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINEGA.

PREȚUL
ABONAMENTULUI:
PENTRU
AUSTRO-UNGARIA:
Pe un an: 10 cor.
Pe 1/2 an: 5 cor.
PENTRU ROMÂNIA ȘI
STRĂINĂTATE:
Pe un an 14 franci.
Pe 1/2 an 7 franci.
Telefon pentru oraș și
comitat Nr. 266.

De anul nou.

A mai trecut un an din șirul anilor, cari ni-
dat ai parece aici pe pământ. Acest an cu
frământăle sale din lupta de existență, încă
vedit în glăsuire cu înaintașii săi, că de-
ciunea d'ertăciunilor toate sunt deșertăciune.
lemele nu le putem rezolvă, decât cre-
în perptele religiei creștine. În peștera
emului a rezolvat adevărul și acest adevăr
măi pe us de toate speculațiunile trecătoare,
ic aceli. Cu aceasta credință trecem pragul
noul.

Când primit redactarea acestei foi am
ca d' la noastră este, ca »Biserica și
a« să l'ina tot mai mult cartea vieții bi-
ești, șlară, literare și economice; într'ansa
depi gândurile și sentimentele vii ale cle-
și iporului, ca să avem icoana psihică a
din eceză.

Va zică nu avem pretenția de a îmbogăți
tura opere mari, ci suntem mulțămiiți, ca
rica Școala să fie expresiunea fidelă a
biscești, școlare și economice.

În glăsuire cu acest program ne stabilim
muncii noastre pentru anul viitor.
dar la concursul onoratei preoțimi și
să ne pună în curență despre toate
morie, câte se petrec în viața pastorală și
neacă fie îmbucurătoare, fie întristătoare,
ner așa vom fi în poziția de a ști unii de
pu greumăntele ce le îndură unii și succe-
celuptă alții.

Neaparte numai așa vom cunoaște simp-
sări se ivesc în viața pastorală și învă-
Astfel vom fi în poziția de a servi
informațiunii.

Întâmplă adese-ori de aflăm din izvor
despre întâmplări petrecute în parohiile
sări ne privesc în prima linie pe noi; și
imații în cele mai multe cazuri sunt
se și jignitoare pentru biserica și școala
sa să nu mai fim espuși a lua informa-
ne despre noi, rugăm on. preoțime și
ne a ne pune în curență cu toate eve-

nimentele, câte se petrec în parohiile noastre, ca
să fim în chipul acesta pentru prezent organ de
informațiune, iar pentru viitor cronicarii timpului
în care trăim.

S'a auzit în anii trecuți dorințe din partea
preoțimei, ca preoțimea încă să se constituie în
reuniuni; n'am fost de acord cu tendințele de a
ne constitui în reuniuni preoțești, din motive pe
cari le-au acceptat toți aceia, naintea cărora am
avut ocaziune de ale desfășura: ci am fost pentru
organizarea noastră în conferințe preoțești, precum
sunt ele provăzute în Statutul Organic, pentrucă
având odată organizație legală, în cadrul căreia
sunt cuprinse toate interesele spirituale și mate-
riale ale preoțimei, găsim nu numai de superfluu,
ci chiar nechibzuit de a umbla după forme de
asociare, cari pot fi și sunt bune pentru ceice nu
au propria lor organizare legală, dar nu pentru
preoțime, care își are conferențele sale autonome.

Conferențele pastorale-catihetice aranjate în
dieceza noastră, în decursul anului espirat, ne-au
justificat pe deplin, căci ele fac începutul unei
ere nouă, în care au să devină centrul con-
sfătuirilor pastorale, asupra tuturor chestiuni-
lor de ordine pastorală. Într'ânsele se va face
școala vieții pastorale, în care preoțimea să se
țină în curență cu progresul științei pastorale și
să se stabilească unitatea în rit, în disciplină și
peste tot în acțiunile pastorale.

Cu un cuvânt preoțimea să-și deschidă calea
păstoririi sale prin muncă, căci numai prin muncă
să poate întări pe sine în poziția sa pastorală și
întărită odată în aceia poziție poate lua rolul
conducător în parohii. Oficiul pastoral nu e che-
stiune de putere, ci chestiune de educație.

»Biserica și școala« vrea să fie organul
acestei voci pastorale și-și pune la dispoziție co-
loanele pentru toate chestiunile de ordine pasto-
rală cum sunt: predici, catiheze, discuțiuni asupra
raporturilor dintre elementele sociale și personale
ale organismului bisericesc.

Aici să se depună munca intelectuală și mo-
ală, ce să săvârșește în dieceză; la această muncă
nvităm prin aceasta on. preoțime și învățătorime.

252. -
42143. -

„Ne temere“ în Arad.

Contra dispozițiilor cuprinse în enciclica papală, care începe cu cuvintele din fruntea acestor șire și pe care vom publica-o în traducere în întregime sa, în alt număr din „B. și Șc.“ după ce au protestat senatele comitatelor Hajdu și Cenad, a venit și orașul Arad cu următoarea propunere:

»Comisiunea administrativă a orașului lib. reg. Arad așteaptă cu încredere rezultatul activității desfășurate de înalta ierarhie (r. cath.) din patrie față cu sfântul scaun, pentru rezolvarea în mod corăspunzător pentru patria noastră a problemei, care primejduiește fără nici un folos pacea religioasă, dar totuși se crede în drept de a interveni din a sa parte la înaltul guvern cu propunerea, ca înaltul guvern să se folosească în demersurile sale de toate mijloacele efective, ca partea ofensătoare a ordinului papal să nu se pună în aplicare în patria noastră, pentru a nu tulbură conviețuirea armonică a religiunilor diferite iar căsătoria, ca instituție să nu fie dehonestată fără nici o trebuință«.

La desbaterea în ședința publică, dela 13 Ianuarie, s'a primit următoarea rezoluțiune:

»Reprezentanța vede în ordinul papal o tendință îndreptată contra păcii confesionale și protestează contra cvalificării în sens clerical a legilor liberale ungare; dă, totodată expresie speranței că guvernul, cu forța sa morală, va face imposibil în Ungaria un astfel de incident, care ar produce spargerea forțelor armonice ale societății«.

Serbările școlare.

— O opinie. —

Mai înainte de toate, voi fixa felul celor două vieți sociale — școala și publicul adult — ca astfel să putem înțelege mai mult, rostul serbărilor școlare.

Școala, după teoriile pedagogice și după punerea lor în practică, formată din învățator și elevi, este societatea oarecum ideală, care nu îngăduie membrilor ei, scăderi de caracter. Societatea aceasta are menire de a forma din fiecare individ, un caracter moral și religios. Membrii ei mai au fericirea de a fi dispensați de grija zilei de mâne, fapt care nu dă naștere diferitelor tendințe și scopuri, către care tinzând cineva se întâmplă ca caracterul să i-se mai tocească, să se adapteze împrejurărilor și astfel să se scoboare. Membrii societății școlare nu cunosc de cât precepte și fapte morale; ei trăesc într'o atmosferă de fraternitate și egalitate.

Publicul adult are o viață diferită. El are nevoile lui mai totdeauna materiale, care spre a putea fi satisfăcute, de multe ori e necesar a călca în picioare preceptele moralei. Nu discut, dacă nevoile, pe care și-le creiază omul, sunt întotdeauna legitime. Viața socială adultă numără în sânul ei, cu voie și fără voie, membrii de toată mâna, cei imorali formând des majoritatea.

Învățătorul, făcând parte din alta, are misiunea de a forma trăsura de un între școală și săteni. Misiunea aceasta îl pune însă multe ori în măsură de a fi atras mai mult către u-de cât către cealaltă. Nimic mai greu, decât a putea în societatea adultă plină de scăderi morale și a mine, în acelaș timp nivelul moral al vrefii de școa a cărui intrupare trebuie să reprezenti. Meștesugul în aceia, ca să te poți menține în școală așa cum trebuie și a arată sătenilor cum să înțeleagă rostul ei, fără a deveni ridicol și fără a fi luat de valurii.

Cunoscând toate acestea, venim la subiectul nostru.

Serbările școlare pot fi de multe feluri.

1). Serbări, la care iau parte numai școlari, săteni asistând ca simpli spectori.

2). Serbările, la care pot fi și adulții în unire cu școlarii.

3). Serbări, la care iau parte mai adulți.

Serbările de felul celor dint sunt mai de recomandat pentru un început. Prin avem ocaziunea de a arată sătenilor, cum înțeleg noi — în viața școlară — ca să se distreze cineva de notat, că distracțiile sunt bune numai atunci d sunt compuse din manifestări nevinovate, plăcute și instructive. Acestea sunt calitățile pe care trebuie le întrunească părțile din programul unei serbări. Acățuim, când punem în scenă acte din viața socială a controlă dacă ele sunt de acord cu mentalitatea ce o are un școlar.

Să constat că piesele de teatru anticoolice reprezentate de elevii școlaei, în loc să producă desigur, nasc bolduri rele, așa ceva din rău cu gust. Tot așa și cu piesele în care elevii a roluri cu înțeles prematur pentru ei.

Serbările acestea trebuie să fie dintr-o recitări, piese teatrale și jocuri de teatru în școala moralei și al școlarilor, fără a depăși limitele de cuviințe. Învățătorul, păru de a se ține ca un taș al celor două vieți și să se așeze astfel ca acordul să fie al unu și al altu.

După ce am reușit să găsim un fel de stul serbărilor pur școlare, putem pune în organizând serbări compuse, alăturând școlari persoane adulte. Va trebui însă, să ținem coteala ca adulții pe care îi alegem, să aibă carul format în așa chip, ca distanța între nivelul moral lor și cel al școlarilor să fie foarte mică. Să ținem totdeauna ca satul să se ridice cu moralul până la școala nu școala să se coboare la morala adult. Armonia poate există și într'un fel și în altul. Ră să putem crea pe cea mai bună. În combinațiunile școlare de acest gen, să se distribuie rolurile potrivit mentalitatea adultului sau a elevului.

Când am avut fericirea să formăm alegeți elemente dintre săteni cari pot fi exi pentru ceilalți, atunci organizăm serbări, la caria part numai public format din săteni. Vom astfel de mâna noastră și sub ochii nostri, distracțiunile și cum de ele nu se poate lipsi nimeni, fi în măsură a orienta lumea către alte puncte, noscul de ei până acum, pe care însă le colcă sur mai plăcute și mai nepăgubitoare, atât mai cât moral. Încetul cu încetul, deprindem până a se convinge că omul se poate distra și în aipuri că asta este pentru el o altă lume; lumeare tră este societatea școlară. Acum învățătorul fericit că a avut putința să aproprie cele două în car își duce el viața.

În linii generale, aceasta este modul în care se cere să privim sărbătorile școlare; și dacă avem întotdeauna înaintea scopul către care tind ele, bunul simț care ne dictează cum vom organiza o serbare școlară.

Că nevoile școlii ne silesc a impune taxe de intrare, cred că lucrul acesta poate fi lăsat pe al doilea plan. Câștigul moral întâiu și apoi cel material. Primul aduce pe celalalt.

Când învățătorul a fost atât de tare că la nivelul moral al școlii, a ridicat pe al sătenilor, sărbătorile au atins adevăratul lor scop. Dacă însă, el a neglijat morală școlii și a târât-o către firea obiceiurilor oamenilor, nu știu dacă prestigiul căzut în modul acesta, ar mai putea fi ridicat și susținut vreodată.

Gh. Ș. Nitulescu.

Sufletul omenesc.

(studiu metafizic)

de

Vichentie Simiganoschi

preot ort. rom. în Ilișești (Bucovina).

— Continuare. —

Caracterul moral al omului, care nu lipsește de tot nici la animalele cele mai dezvoltate, face fundamentul gravitației sufletești. Deosebirea constă în faptul, că stăruința etico-estetică a animalului se pornește prin instinct și se mărginește la viața fizică, pe când omul caută cele bune cu priceperea sa și le extinde și asupra vieții intelectuale din lumea ideilor.

Moralitatea animalului constă în instinctivul simț corporal, a omului în cel ideal, cu care servește și viața fizică. Aceasta deosebire dovedește, că omul nu se trage dela animalul nerațional, ci e creat ca o specie de animal superior.

Reîntornând privirile noastre la realitatea empirică, spre a o reduce la constitutivele ei fizice, corpurile inerte și forțele active ni se ridică în relief, ca două poziții fundamentale și constitutive, din al căror paralelism și raport reciproc lumea fenomenelor este compusă.

Fenomenele noastre psihofizice privite la lumina acestui adevăr, dovedit prin știința naturii, ne conduc la cunoștința, că nici realitatea noastră nu este esmată de această lege fundamentală, ci în concordanță cu dânsa toate funcțiile vieții noastre psihofizice nu pot fi produse decât de o forță.

Luând în privire, că cauza vieții noastre este sufletul, prin faptul că cauză poate fi numai o forță, de aceea sufletul nostru nu poate fi alta ceva, decât o forță.

Naturalismul-raționalist privindu-l de efflorescența vieții organice are în vedere mai mult efectul, cu care îl identifică; pe când metafizica, care se coboară

în adâncul principiilor primare, căutând originea vieții organice ale omului dă de o cauză fizică necauzată numită *suflet*.

De bună samă că termenul „suflet” după conținutul său ideografic nu este congruent cu ideea despre aceea cauză primară, ce conține încă mult din efectul ei, dară pentru că acest cuvânt este un product al vederilor senzualistic-empirice, puțin metafizice, de aceea aceasta coajă senzualistică trebuie s'o umplem cu idei adevărate, să înțelegem sub cuvântul suflet, ceea-ce el în realitate este, nu numai ceea-ce cuvântul semnifică.

Limba noastră produsă de întreg geniul omenesc, este tot atât de sărmană în cuvinte, pe cât de bogată este mintea noastră de idei. Unul și același cuvânt având a însemna adese mai multe noțiuni, de aceea înțelegerea între oaltă pretinde mai întâi să ne dăm sama despre ceea-ce obiectiv înțelegem sub acest semn grafic.

La problema noastră alt ceva este ceea-ce, avem de înțeles sub cuvântul suflare, dela care cuvântul suflare se derivă, și alt ceva ceea-ce avem de înțeles sub cuvântul suflet ca princip primar al acestei acțiuni organice, din care suflarea făcând numai o specie o exprimă prin figura filologică *parsprototo*.

În cazul prim având a înțelege viața individului, cuvântul suflet înseamnă un fel de individualitate ca de ex. în „toată suflarea”, iară în cea din urmă având în vedere principiul metafizic de viață, cuvântul suflet înseamnă o forță metafizică, care susținând toate forțele organice produce în corp fenomenul vieții psihofizice.

Scrutând mai departe încă și conștiința de sine ca cointesentă a întregii noastre vieți, dăm întrânsa de un miez viu, în care toate mișcările noastre se concentrează.

Acest centru este *egoul*, prin care ne simțim, ne conștiințăm, în care personalitatea noastră se afirmă. Dară fiindcă corpul și sufletul, analog ca materia și forța, stau într'un raport atât de intim și reciproc, încât în viață nu le putem separa, pentru că fiecare operare fizică pe lângă forța corporală pretinde și pe cea intelectuală ca și munca intelectuală cooperarea organismului fizic, de aceea sub cuvântul *egou-eu* înțelegem cointesanta întregii noastre vieți psihofizice.

Fiecare obiect din realitatea empirică există pentru sine, în sine, ca subiect și pentru alții ca obiect, ca să-l cunoască după formele și manifestările sale concrete.

De asemenea și *egoul* nostru ni-să prezintă ca subiect-obiect. Ca subiect el notează toate evenimentele din lăuntru nostru: a) în genere că ele se petrec, b) în specie că ele se petrec în lăuntru nostru. *Egoul* ca obiecte se compune din evenimentele notate, cari în totalitatea lor fac conținutul său

(Va urma).

Emil

sau

Despre educațiune

de
J. J. Rousseau,

tradus de
Ioan Ardelean învățător.

Cartea I.

— Urmare și fine. —

Crescând ar putea să-și coregă aceasta eroare copiii în colegii, fetițele în claustre. Și într'adevăr școlarii pronunță cuvintele mai bine decât aceia, cari sunt crescuți acasă. Cu toate aceste nici pronunțarea aceloră nu e așa clară, ca acelor dela sate, fiind-că trebuie să învețe de-a rostul multe toate și trebuie să-le răspundă cu ton înalt. Memorizarea de-altcum obicinuește copilul la borborosire și pronunțare puțin băgată în seamă, declamarea cu ton înalt are o urmare și mai păgubitoare întru cât nizuindu-se a-și cită în memorie cuvintele, prin ce lungesc silabele mai mult, ca de comun; iar dacă memoria se știrbă, e imposibil, ca limba să nu greșască. Așa se produce sau păstrează pronunțarea defectuoasă. Vom vedea mai în jos, că Emil al meu nu va cădea în eroarea aceasta, sau cel puțin nu din aceste cauze.

Trebuie se recunosc dealtcum, că cei dela sate cad iarăși în alte extreme, că adecă vorbesc întotdeauna în ton mai înalt, decum s'ar cuveni; că vorbirea lor clară sună de totul tare și dur; că în sfârșit accentuiază peste măsură și-și aleg defectuos expresiunile etc.

Dar prima dată aceste extreme de fel nu sunt așa greșite, ca celelalte, pentrucă dacă recunoaștem, că condițiunea principală a vorbirei corecte e înțelegerea, atunci, din contră neînțelegibilitatea e scăderea cea mai mare a vorbirei. Cine zice, că nu cunoaște accent, acela nu cunoaște frumusețea și tăria unei limbi. *Accentul e sufletul vorbirei omenești*; acesta dă acelea sentimente și dreptate. Accentul ne înșală mai puțin, ca vorbirea; de aici provine doară, că „oamenii bine educați“ îl încunjură. De când a devenit obiceiul a spune toate într'un ton, de atunci a devenit și acel plăcut obicei, că își bat joc de oameni, fără-ca aceea să observe. Din eliminarea aceasta a accentului s'a dezvoltat acel mod de exprimare adus în modă, înfrumusețat până la batjocură și pățimaș, ce putem să observăm mai ales la domnișorii dela curte. Acest mod măiestrit de ținută și conversare a făcut pe francezi, înainte altor națiuni, așa respingători și insuferibili. În loc să prefacă vorbirea prin accent potrivit, energică, face să se audă o șoptitură. Nu acesta e modul prin care putem să fim plăcuți.

Toate acele bagatele erori de limbă, de cari feresc copii sunt neînsemnate și fără nici un rost. Ori a-le premerge aceloră, ori a-le corege, e lucru foarte ușor; dar acelea erori, cari se manifestă prin vorbe abia auzite, nelogice și fricoase, și cari se produc prin criticizarea continuă a accentului și batjocorirea espre-

siunilor, nu pot fi corese nici când. Unui astfel de beliduce, care a învățat enmnda după sobă, nu se va prea auzi aceea în fruntea unui corp de armată, nici la alinarea unei resoale, care pretinde stimă. Înainte de toate la aceea se deprindeți copiii, ca să știe vorbi cu bărbații. a conversa cu femeile vor învăța atunci, când vor avea lipsă de aceea.

Crescuți în provincie și nutriți ca la sate, copiii vosri vor avea ton aspru și plăcut, care nu va prea sămăna la gângăviile stângace ale copiilor dela orașe. Nu trebuie se avem teamă, că vor însuși cu lesnire modul de exprimare și accentuare al sătenilor, fiindcă presupunem, că educatorul dela oraș va fi necontentit lângă dâșii și așa prin limbajul și exemplul propriu, va putea contrabalansa influința celeia. Emil va ști vorbi tot așa de frumos limba franceză, ca mine, numai mai clar și cu silabizare mai respicată, decum o vorbesc eu.

Copilul, care începe a vorbi, e iertat a auzi numai acelea cuvinte, pe cari le înțelege, și a-le rosti numai acelea, pe cari le poate bine exprima. Fortarea, care provine dela aceasta cauzează repetirea unor silabe prin care repetire voind a-și câștigă exercițiul pentru exprimarea corectă. Pentru aceea, când începe a vorbi, nu vă spargeți capul cu aflarea celor ce zice. Dorința, ca alții se asculte necontentit la noi, e o specie a dorului de dominațiune, copilului însă nu e iertat a le exercia nici unele. Să fim atenți numai la aceea, și să indeplinim numai acelea, de ce într'adevăr are lipsă; în ce privește alte dorințe ale lui, să-l lăsăm să se nizuiască a-le face înțelegibile prin noi. Cu atât mai puțin trebuie să-i grăbim facultatea vorbirei; se va învăța el dela sine a vorbi, dacă va simți lipsa și folosul aceleia.

S'au convins adecă, că aceia, cari încep a vorbi foarte târziu, nici când nu vorbesc curat; dar organele vorbirei lor nu sunt neperfecte și neîntocmite, pentrucă au început a vorbi târziu, ci vice-versa, fiindcă s'au născut cu organe neperfecte, pentru aceea încep a vorbi târziu, de altcum pentruce ar vorbi mai târziu ca alții? Doară au mai puțină ocaziune pentru vorbire, sau nu au fost îndestul îndemnați la aceea? Chiar din contră, neliniștea care cuprinde omul la așa întârziare îl îndeamnă, ca în ori-ce mod să poată face copilul să vorbiască. Nizuința aceasta însă necorectă produce confuzități de vorbire, pe când o grăbire mai mică și cu paciență mai multă, ar câștigă mai mult timp pentru perfecționarea organului său de vorbire.

Acei copii, pe cari li silim foarte la începerea vorbirei, nu au destul timp a învăța exprimarea corectă a celor însușite, nici cuprinderea deplină a înțelesului aceloră. Dacă însă sunt avizați la activitate, la început se deprind la rostirea unor silabe foarte ușoare, după aceea la cuprinderea înțelesului — despre ce ne putem convinge din gesturile lor — înainte de a primi limba noastră, pot se întrebuițeze a lor, primirea căreia o pot lăsa pe timpul acela, când o înțeleg.

Nefiind siliți la folosirea aceleia, înainte de toate vor fi atenți, că ce înțeles li atribuiți cuvintelor voastre; și numai după ce și-au câștigat idee despre aceasta, o primesc apoi spre întrebuintare.

Răul cel mai mare însă în vorbirea primită nu consistă în aceea, că înaintea copilului cuvintele voastre sau a altora nu au nici un înțeles, ci în aceea, că atribue acelora alt înțeles, fără ca să observe, așa, căci când se pare a răspunde mai corect întrebărilor noastre, în realitate nici nu ne-a înțeles, precum nici noi nu-i înțelegem pe dânsii. Din aceasta confuzie se produce de comun aceea surprindere, care ne umple cu admirație la auzul vorbirii lor, fiindcă înțelegem altcum cuvintele zise, ca înșiși copiii. Relativ la înțelesul adevărat al cuvintelor — se înțelege, că după cum înțeleg copiii — neatențiunea din parte — ne produce după mine acele confuziuni cu privire la modul de cugetare sau ultrainfință încă și atunci, când s'au eliberat de acelea. În cele următoare vom avea destulă ocaziune a clarifica cele zise prin unele exemple.

Vocabularul copilului trebuie dară pe cât se poate micșorat. E mare nenorocire, când cineva are mai multe cuvinte, ca inteligență, eventual vorbește mai mult, decât cugetă. Eu cuget, că unele dintre cauzele acelora, că de comun cei dela sate au un mod de cugetare mai perfect, ca cei dela orașe, sunt acelea, că bogăția de cuvinte nu e așa mare, ca acestor din urmă. Cei dela sate au mai puține idei, dar aceste apoi le știu foarte bine întrebuinta.

Primele dezvoltări ale copiilor decurg aproape în unul și același timp. Copilul de-odată învață a vorbi, a mânca, a umbla; acest timp constituie într'adevăr periodul prim din viața sa. Înainte de acesta nu e mai mult, sau mai puțin, ca și când a fost în pântecul mamei sale. Nu are nici sentimente, nici facultatea cugetării, ba nici conștiința existenței proprii nu are.

Vivit, et est vitae nescius
ipse suae.

Ovid. Trist. I. 3.

Ad. 480/1908.

Edict.

Romul Papp, de religie gr. ort. rom., născut în Mariaradna, de 36 ani, să provoacă, ca — pentru a i-se putea imana, citarea în cauza procesului de divorț, inițiat în contra dânsului la scaunul protoprezbiteral al Radnei, de către soția lui, Iuliana născută Almasan — în decurs de un an și o zi să se prezinte în persoană, ori să-și insinueze ubicațiunea la oficiul prezbiteral gr. ort. rom., din Mariaradna, la din contră — după trecerea termenului sus indicat — procesul divorțial să va petrectă și se va aduce sentință în absența dânsului.

Mariaradna, la 1/14 Decembrie 1908.

Procopiu Givulescu m. p.
protoprezbiter.

Aviz!

În tipografia diecezană din Arad au apărut și se află de vânzare **Colindele Crăciunului cu Irozi** de Nicolae Ștefu. Prețul 20 fileri.

Aviz!

Avem onoare a Vă aviza, că cu prima Ianuarie 1909, am deschis în Arad, strada Deák Ferencz, Nr. 33, o librărie românească, sub numirea:

„Librăria diecezană“

Întrând în legătură cu cele mai renumite firme din țară și străinătate, librăria noastră este asortată cu tot felul de cărți: bisericești, școlare, pedagogice și literare; revizite bisericești și școlare; instrumente muzicale și tot felul de note; revizite de scris: hârtie, cerneală, cu un cuvânt cu toate ce aparțin unei librării bine asortate.

Aducându-Vă aceasta la cunoștință, ne rugăm de sprijinul D-Voastră binevoitor.

Cu stimă:

Tipografia diecezană.

CRONICA.

Candidații de învățători și absolvenții de preparandie, cari doresc să fie aplicați de învățători, să se insinue cât mai de grabă la Consistorul diecezan, prezentând testimoniul de calificare, respective absolvenții — absolutorul pedagogic, în copie autenticată la vr'un oficiu parohial.

Hirotonire. P. S. Sa Domnul Episcop Ioan I. Papp a binevoit a hirotoni pe absolventul de teologie Ioan Borlovun, în 21 Dec., întru diacon, iar în 22 Dec. v. c. întru prezbiter, pentru parohia Maciova din dieceza Caransebeșului.

† George Ioanovicu, fostul secretar sub ministrul baronului Eötvös a raposat. Dar s'a desfăcut de biserică, devenind marele maestru a logei franc-mașone din Ungaria, avem cuvinte de recunoștință pentru epoca vieții lui integre, atunci când dânsul ca secretar de stat era purtătorul afacerilor bisericești noastre în minister, conlucrând la crearea și sancționarea statutului organic. Dumnezeu să-l odihnească pentru binele ce la făcut bisericii ortodoxe române.

Distribuirea ofrandelor la săraci în Arad. În una din Duminecile trecute în Arad a avut loc o prea frumoasă serbare școlară. Trei dame din societatea românească, d-na Marilina Bocu și d-șoarele Florica Șerban și Florica Bonciu au făcut o colectă pentru îmbrăcarea copiilor săraci dela școala românească din Arad. Distribuirea darurilor s'a făcut în 21 Decembrie 3 Ianuarie. Vre-o 30 de copii îmbrăcați în hainele de dar erau așezați într'o sală a școlii românești. În jurul lor ceilalți școlari în mare număr.

Serbarea a fost deschisă printr'o cuvântare potrivită ce a adresat dl director școlar Iosiv Moldovan copiilor.

Pe urmă copiii au executat mai multe cântări sub conducerea dlui învățător N. Ștefu, anume: Troparul

„Nașterea ta Hristoase“, apoi colindele: „O ce veste minunată“, „Trei păstori se întâlniră“ și „Veniți azi credincioși“ și condacul „Fecioară astăzi“ și încă o colindă. Copiii au spus cu glas respicat și mai multe poezii potrivite. Mai ales poezia „Cântecul străinătății“ (I. Lăpădatu) și „Erau trei sărmani“ (Deparașeanu) au fost spuse cu multă înțelegere. O elevă a rugat pe învățători să talmăcească sentimentele lor de mulțămire donatorilor. Dl. inv. I. Vancu a dat urmare acestei rugăminți.

La fondul cultural au mai contribuit d-l Pavel Muntean, colonel ces. și reg. în retragere, o acție dela soc. comercială „Severineana“ din Caransebeș în valoare nominală de 50 cor., dl Dr. Ioan Lupăș profesor seminarial suma de 300 cor., iar dl avocat Dr. Ioan Fruma din Sibiu suma de 500 cor. Să trăiască!

Cronică bibliografică.

A apărut *Revista Teologică* Nr. 1 anul III cu un conținut bogat și ales.

Numărul acesta s'a trimis la toți preoții din întreaga mitropolie ca număr de probă. N'ar strică, ci din contră ar fi foarte frumos și ti o chestie de datorință, ca on. noastră preoțime să contribuie cu abonamentul de 8 cor. la susținerea uneia reviste teologice cu un program serios în mitropolia noastră. În revista aceasta să publică pe lângă articoli temeinici din domeniul științelor teologice, predici și articoli în cari să desbat chestii de actualitate din sferele activității preoțești, precum și informațiuni de interes general. Conținutul ales și serios reclamă pentru aceasta în felul ei unică revistă la noi un interes mai mare, decât cel arătat până acum, îndeosebi din partea preoțimei.

A apărut „*Prelegeri metodice din Istorie biblice*“, op auxiliar pentru catiheti, de Nicolae Crișmariu, paroh-catihet.

În literatura noastră ramul catihetic a ramas cel mai neglijat. Biserica și-a luat o nouă îndrumare: mântuirea sufletelor prin catehizare, pentru a-se ajuta în misiunea lor.

În fața acestor constatări, opul P. N. Crișmariu e binevenit cu atât mai ales, că cuprinde pe lângă partea teoretică a metodei, toate prelegerile din materia biblică prescrisă pentru școlile elementare, lucrate după metoda treptelor formale și însoțite de harta istorică a Palestinei.

În predare sunt marcate toate momentele principale ale materiei din fiecare piesă, precum marcant e întreg procesul, pentru a înlezni prepararea catihetilor.

Întreagă cartea tradează mult studiu și bunăvoință. De aceea cu tot dreptul constată cu plăcere d-l profesor Dr. P. Pipos, că „*aceste prelegeri sunt un povătuitor potrivit pentru catiheti*“.

Opul constă din 20 coale și costă 4 cor. plus 20 fil. porto. Se capătă la autor în Baraczháza (Temes m.), la librăria diecezană din Arad, precum și la librăriile mai însemnate din țară.

A apărut Nr. 382—383 din „*Biblioteca pentru toți*“ cuprinzând: *Othello* sau *Maurul din Venetia*, tragedie în 5 acte de William Shakespeare, traducere după original de d. Victor Anestin.

Această tragedie e una din cele mai frumoase creații a poetului și marelui dramaturg englez, care, cu o strălucire neîntrecută, ne redă sângheroasele și groaznicele urmări ale pasiunilor cari frământă ome-

nirea. Opera aceasta, clasică și prin forma-i impecabilă cât și prin frumusețile ce conține se recomandă cititorilor de toate categoriile. Prețul volumului 60 bani. De vânzare la mai toate librăriile din țară. Catalogul complet al acestei „*Biblioteci pentru toți*“ a se cere gratis la Librăria Alcalay, București.

Concurs.

Pe baza încheierii Ven. Conzistoriu diecezan de sub Nr. 8198/908, pentru îndeplinirea postului de capelan temporal cu drept de succesiune, sistemizat pe lângă parohul Ioan Codrean din *Șiclău*, să scrie concurs cu termen de *30 zile* dela prima publicare în organul oficios „*Biserica și Școala*“:

Venitele sunt: 1) Una sesiune pământ comasat; 2) birul preoțesc și 3) stolele uzuale, din cari toate alegândul capelan va beneficia jumătate, având însă a suportă toate dările după partea sa.

Alegându-l capelan e îndatorat a catehiză în ambele școli confesionale din loc fără altă remunerațiune. Parohia fiind de *clasa primă*, dela recurenți se recere e valificațiunea pre crisă în §-ul 17 alinea primă din Regulamentul pentru parohii.

Recursele ajustate cu documentele de lipsă și adresate comitetului parohial din *Șiclău*, să vor așterne la oficiul protopopesc ort. rom. din Chișineu (Kisjenő) până la termenul concursual, având recurenții a se prezentă în vr'o Duminecă ori sârbătoare în sf. biserică din *Șiclău*, pentru a-și arată desteritatea în bratorie și celea rituale; ținând cont de dispozițiunile §-ului 20 din Regulamentul pentru parohii.

Șiclău, 28 Decembrie v. 1908.

Ștefan Capra, preș., com., parohial. Ioan Belle, not., com., paroh.

În conțelegere cu: Dr. Ioan Trailescu, protoprezviter.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea stațiunii învățătoresți dela școala II cu clasele superioare din *Buteni*, se scrie concurs cu termen de *30 zile* dela prima publicare pe lângă următoarea dotație:

1. În bani gata dela parohie 600 cor. 2. Răscumpărarea bucatelor dela comuna politică 330 cor. 80 fil. 3. 16 metrii de lemne dela foștii proprietari urbaniști à 5 cor. = 80 cor. 4. Pentru conferință 20 cor. 5) Pentru scripturistică 10 cor. 6. Stolele cantonale dela funcțiunile unde va servi peste 100 cvr. 7) Locuință cu 2 odăi, antișambra, culină, cămară, grajd, cocină, pod și grădină (300 cor.) 8. Cvincvenalele legale după serviciul alegândului. Pentru curatorat și încălzirea salei de învățământ se îngrijește separat parohia.

Dela recurenți se recere se aibă capacitatea și desteritatea de a înființă cor, respective de a conduce progresive corul deja înființat, ceea ce vor avea să documenteze prin atestat special, căci altcum nu va putea reflectă la stolele cantonale, dar nici recursele nu i-se vor lua în conziderare. Se recere apoi se aibă 4 clase medii. Dela aceasta condiție însă comitetul după președere, poate face abatere.

Alesul e deobligat a provedea și cantoratul în biserică fără altă remunerațiune.

Recurenții sunt avizați, ca recursele lor ajustate regulamentar și adresate comitetului parohial gr. or. rom. din *Buteni*, să le subștearnă până la termenul susindicat la oficiul protopopesc în *Buteni* (Buttyin) și să se prezente în vre-o Duminecă ori sârbătoare

spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic în sf. biserică sub durata concursului.

Din ședința com. par. ținută 16/29 Dec. 1908.

Iuliu Bodea,
paroh, președinte.

În conțelegere cu: *Trăian I. Magier* protoprezviter inspector școlar.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea definitivă a stațiunii învățătoresci *Chișcou* și filiile — tractul *Vaşcoului* — prin aceasta se publică concurs cu termen de alegere pe *2/15 Februarie* a. c.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: în bani 200 cor.; zece cubule bucate prețuite în 120 cor. 250 porțiuni făină 48 fil. = 120 cor.; 250 fiuoare 20 fil. = 50 cor.; 7 stângini de lemne 16 cor. = 112 cor.; total 602 cor.; iar pentru încălzitul salei de învățământ 3 stângini de lemne, cvartir și grădină.

Cei ce doresc a reflecta la acest post sunt poștiți a-și înainta rugările lor, instruite conform regulamentului și adresate comitetului parohial, oficiului ppeș ort. rom. în *Vaşcou*, iar în vre-o *Duminecă* ori sârbătoare să se prezenteze la sf. biserică din *Chișcou* spre a-și arăta desteritatea în tipic și rituale.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Moise Popoviciu* adm. protopopesc.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc din *Bălăleni* — tractul *Vaşcoului* — prin aceasta se publică concurs cu termen de *30 zile* dela prima publicare în foaia oficioasă „*Biserica și Școala*“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: în bani 400 cor., cvartir, grădină de legumi și venitele cantonale.

Cei ce doresc a reflecta la acest post sunt poștiți a-și înainta rugările lor instruite conform regulamentului și adresate comitetului parohial, oficiului protopopesc al *Vaşcoului*, iar în vre-o *Duminecă* ori sârbătoare să se prezenteze la s. biserică spre a se face cunoscuți poporului.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Moise Popoviciu* adm. protopopesc.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc din *Săud* — tractul *Vaşcoului* — se descrie concurs cu termen de *30 zile* dela prima publicare în foaia oficioasă.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: în bani 300 cor., zece metri lemne, venitele cantonale, cvartir și grădină.

Cei ce reflectează la acest post sunt poștiți a-și înainta rugările provăzute cu documentele recruta semnăturii în *Segyest p. Rieny* și a se prezenta în vre-o *Duminecă* la s. biserică spre a face cunoscuți poporului.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Moise Popoviciu* adm. protopopesc.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea parohiei *Tășad* protopopiatul *Orășii-Mari*, devenind vacantă în urma trecerii din viață a parohului *Ștefan F. Todor*, să descrie concurs cu termen de *30 de zile* dela prima publicare în organul diecezan „*Biserica și Școala*“.

Emolumentele sunt: 1. Casa parohială cu supraedificatele de lipsă și intravilan; 2. Pământ arător și fânate 17 iug. 582 □; 3. Competința de bir dela 180 numere de case câte una măsură cucuruz în boambe

ori în bani câte 2 coroane; 4. Venitele stolare după uzul din trecut și anume: înmormântare mică 2 cor., înmormântare mare 6—10 cor., un stâlp 2 cor., predică și iertăciuni 4 cor., 12 evanghelii 2 cor., evanghelia lui *Lazar* 2 cor., botez 40 fil., cununia, după posibilitate 2 cor., liturgie privată 2 cor., feștanie 1 cor., maslul 2 coroane; 5. Întregire dela stat: pentru preoții cu 8 clase 1151 cor. 76 fil. — Beneficiul acesta și cu întregirea dela stat asigură dotațiunea recerută pentru parohiile de clasa primă (I.); deci dela recurenți se cere evalueațiunea prescrisă în §. 17 p. I. al Regulamentului pentru parohii. — Alesul va avea să suporte dările publice după pământul parohial; afară de aceste va avea să provadă catehizările la școala confesională de acolo fără a aștepta ceva remunerațiune dela comună ori dieceză.

Recursele ajustate cu documentele originale de evalueațiune sunt a se înainta Prea On. oficiu protopopesc în *Oradea-Mare*; iar recurenții vor avea să se prezente cu observarea §-lui 20 din Regulament în s. biserică din loc, în vre-o *Duminecă* ori sârbătoare, spre a-și arăta desteritatea omiletică și rituală.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Toma Păcală*, protopop.

—□—

2—3

Pe baza încuviințării *Venerabilului Conzistor diecezan* de sub Nr. 6461/1908, pentru îndeplinirea postului de capelan temporal comun de clasa I., sistemizat pe lângă ambii preoți din *Giula maghiară*, să descrie concurs cu termen de *30 zile* dela prima publicare în organul oficios „*Biserica și Școala*“.

Alegândul capelan are să urmeze ca paroh la aceea parohie, care va deveni mai înainte vacantă.

Venitele sunt: $\frac{1}{3}$ parte din pământ, bir și stole dela fiecare parohie; însă va suporta și dările publice după partea sa.

Alegândul capelan este îndătorat a catehiza în ambele școli confesionale din loc, fără vr'o alta remunerațiune. Dela recurenți se cere evalueațiune de clasa primă.

Recurenții au să-și trimită recursurile ajustate cu documentele de lipsă — adresate comitetului parohial din *Giula maghiară* — la oficiul protopopesc ort. rom. din *Chișineu (Kisjenő)* până la termenul concursual; iar pentru a-și arăta desteritatea în cele rituale și oratorie, să se prezinte în vr'o *Duminecă* ori sârbătoare în s. biserică din *Giula Maghiară*, având să observe dispozițiile §-ului 20 din Regulamentul pentru parohii.

Giula maghiară, la 12/25 Decembrie 1908.

George Bodea,
preș. com. par.

Emanuil Ardelean,
not. com. par.

În conțelegere cu: *Dr. Ioan Trailescu* protoprezbiter.

—□—

3—3

Pe baza încuviințării *Ven. Conzistor diecezan* de sub Nr. 6765/908 pentru postul de capelan temporal cu dreptul de succesiune, sistemizat pe lângă veteranul paroh *Mihai Raț* din *Pitul-mare*, se descrie concurs cu termen de *30 zile* dela prima publicare în organul „*Biserica și Școala*“.

Venitele sunt: 1. una sesiune parohială; 2. interesele fondului sesiunilor parohiale; 3. birul preoțesc și stolele îndătinate; din cari toate alegândul capelan va beneficia jumătate; însă va suporta și dările publice după partea sa.

Alegându-l capelan este îndătorat a catehiza în ambele școli confesionale, fără vre-o altă remunerațiune. Dela recurenții se recere cvalificațiune de *clasa I.*

Recurenții au să-și trimită recursele ajustate cu documentele de lipsă — adresate comitetului parohial din Pilul-mare — la oficiul protopopesc ort. român din Chișineu (Kisjenö) până la terminul concursual; iar pentru a-și arată desteritatea în cele rituale și oratorie, să se prezenteze în vre-o Duminecă ori sârbătoare în s. biserică din Pilul-mare, având să observe dispozițiunile §-ului 20 din Regulam. pentru parohii. Chișineu la 15/28 Decemvrie 1908.

Oficiul protopopesc ort. român al tractului.

—□—

3—3

Pentru indeplinirea parohiei vacante din *Troaş*, să publică concurs cu termin de recurgere de *30 zile* dela prima publicare în organul „Biserica și Școala.” Parohia e de *clasa a III-a.*

Venitele acestei parohii sunt: 1. Locuință liberă în casa parohială. 2. O sesiune de pământ pe deal și intravilanul dela casa parohială. 3. Dreptul de pădure și izlaz. 4. Birul și stolele uzitate. 5. Întregirea dela stat conform cvalificațiunii alesului. — Dările le supoartă parohul.

Recurenții să avizază, ca recursele lor, ajustate conform prescrișelor regulamentare și adresate comitetului parohial din Troaş, să le trimită oficiului ppopesc în Mariaradna, iar dâșșii să se prezinte în s. biserică din Troaş, spre a-și arată desteritatea în cele rituale. Troaş, din ședința comitetului par. ținută la 19 Oct. (1 Nov.) 1708,

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Procopiu Givulescu* ppop în M-Radna.

—□—

3—3

Pentru indeplinirea parohiei vacante din *Milova*, se publică concurs cu termin de recurgere de *30 zile* dela prima publicare în organul „Biserica și Școala.” Parohia este de *clasa III-a.*

Venitele acestei parohii sunt fixate în coala de fasiune B.

Doritorii de a ocupa acest post sunt poștiți, ca recursele lor, ajustate conform Regulamentului pentru parohii și adresate comitetului parohial din Milova, să le susțearnă — în terminul concursual oficiului protoprezbiteral gr. ort. rom. din Mariaradna, iar dâșșii să se prezinte în s. biserică din Milova, spre a-și arată desteritatea în cele rituale.

Din ședința com. parohial din Milova, ținută la 19 Noemvrie (6 Dec.) 1908.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Procopiu Givulescu* protoprezbiter.

—□—

3—3

Pe baza incuviințării Ven. Conzistor Nr. 6670/908, se escrie concurs pe parohia de *cl. III Cacareu*, cu termin de *30 zile* dela prima publicare pe lângă umătoarele emolumente:

1. Un pătrar pământ parohial 2. Un intravilan 3. Stolele uzitate 4. Birul obicinuit 5. Întregirea dela stat 776 cor. 24 fil. respective 1566 cor. 24 fil. conform cvalificațiunii celui ales.

Darea după pământ și ecvivalentul le solvește preotul. Alesul e de obligat fără altă remunerațiune, a catehiză la școala confesională.

Doritorii de a recurge la această parohie, au să-și înainteze recursele înștruite regulamentar, și adresate comitetului parohial din Căcărâu la oficiul protopopesc din Buteni (Butyin) în timpul indicat, având a se prezenta în vre-o Duminecă ori sârbătoare în s. biserică, — cu stricta observarea §-ului 20 din Regulamentul pentru parohii, spre a-și arată desteritatea în oratorie și rituale.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Traian I. Magier* protopop

—□—

3—3

Licitațiune minuendă.

În urma incuviințării Ven. Consistoriu de dttö 7/20 Aug. 1908 Nr. 5267, se publică licitațiune minuendă pentru facerea din nou a gardului în jurul bisericei gr. ort. române din *Buttyin (Buteni)* protopopiatul Butenilor.

Terminul de licitație se defige pe Duminecă în *18/31 Ianuarie* 1909 d. a. la 2 oare în localitatea școalei confesionale.

Prețul de exlamare pentru lucrul zidarului 1445 cor. 72 fil.; pentru lucrul lăcătorului 1200 cor. „de lot 2645 cor. 72 fil.

Doritorii de a licita au să depună în bani gata, sau în hârtii de valoare acceptabile vadiu de 10% dela prețul de exlamare.

Comuna bisericescă își rezervă dreptul de a primi, pe acel reflectant, în care are mai multă încredere.

Planul și proiectul de spese să pot vedeă la Oficiul parohial din loc.

Întreprinzătorii nu pot pretinde diurne și spesele de călătorie pentru prezentare ori participare la licitațiune.

Dat în Buttyin (Buteni) din ședința comitetului parohial, ținută la 17/30 Aug. 1908.

Iuliu Bodea,
preș. com. parohial.

Petru Petru,
not. com. parohial.

—□—

2—3

Compactor român în Arad

Iustin Ardelean

Strada Weitzer János Nr. 13.

Execută grabnic și prompt
tot soiul de lucrări, atingătoare de a-
ceasta branșe.

Legătură fină și durabilă.

Prețuri moderate.

40

